

บทที่ 3

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจบริจาคอวัยวะของญาติผู้เสียชีวิต มีระเบียบวิธีวิจัยดังต่อไปนี้

1. รูปแบบการวิจัย
2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
3. ขั้นตอนการทำวิจัย
4. เงื่อนไขของการวิจัย
5. การเก็บรวบรวมข้อมูล
6. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
7. การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ
8. ความเชื่อถือได้ของข้อมูล
9. การวิเคราะห์ข้อมูล

รูปแบบการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจบริจาคอวัยวะของญาติผู้เสียชีวิต เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ซึ่งเป็นการแสวงหาความรู้โดยอาศัยแนวคิดปรากฏการณ์นิยม (Phenomenology) ซึ่งเน้นการได้สัมผัสกับข้อมูลโดยตรง โดยสนใจข้อมูลด้านความรู้สึกนึกคิด และความหมายที่มนุษย์กำหนดขึ้น ซึ่งไม่สามารถแจ้งนับได้ และใช้ความรู้สึกนึกคิด และความหมายนี้อธิบายพฤติกรรมของมนุษย์

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรของการวิจัยนี้ คือญาติผู้เสียชีวิตที่ตัดสินใจบริจาคอวัยวะให้กับศูนย์รับบริจาคอวัยวะ สภากาชาดไทย

ส่วนกลุ่มตัวอย่างของการวิจัย ผู้วิจัยเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ตามวิธีของ Patton (1987) โดยใช้วิธีการเลือกตัวอย่างแบบสร้างเกณฑ์ (Criterion Sampling) เพื่อให้เลือกตัวอย่างจำนวน 31 คน โดยมีรายละเอียดดังนี้

การเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีแบบสร้างเกณฑ์ จำนวน 31 คน ผู้วิจัยกำหนดเกณฑ์การเลือกกลุ่มตัวอย่างดังนี้

1. กลุ่มตัวอย่างเป็นญาติผู้เสียชีวิตที่ เป็นผู้ตัดสินใจบริจาคอวัยวะที่อาศัยอยู่ในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล
2. ผู้เสียชีวิตต้องไม่เคยแสดงความจำนงบริจาคอวัยวะไว้กับศูนย์รับบริจาคอวัยวะ สภากาชาดไทย
3. กลุ่มตัวอย่างเป็นญาติผู้เสียชีวิตที่ เป็นผู้ตัดสินใจบริจาคอวัยวะโดยมีบุคคลใกล้ชิดรับทราบ และไม่ได้ปิดกั้นการตัดสินใจบริจาคอวัยวะ

ขั้นตอนการทำวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยภาคสนาม (Field Research) ซึ่งเป็นการศึกษาข้อมูลในสภาพแวดล้อมตามความเป็นจริง เพื่อให้เห็นปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในบริบททางสังคมและวัฒนธรรม การดำเนินการวิจัยนี้อาจมีผลต่อสภาพจิตใจของกลุ่มตัวอย่าง เพราะเป็นการรื้อฟื้นถึงผู้เสียชีวิต ดังนั้นผู้วิจัยจำเป็นต้องได้รับความยินยอมและความร่วมมือเป็นอย่างดีจากกลุ่มตัวอย่าง การวิจัยนี้จึงจะสามารถสำเร็จลุล่วงได้ ผู้วิจัยได้กำหนดขั้นตอนของการทำวิจัยดังนี้

1. ติดต่อขอความอนุเคราะห์ข้อมูลและการประสานงานในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเจ้าหน้าที่ศูนย์รับบริจาคอวัยวะ สภากาชาดไทย และหน่วยงานรับบริจาคอวัยวะของโรงพยาบาล โดยให้เจ้าหน้าที่ศูนย์รับบริจาคอวัยวะ สภากาชาดไทย ทำหน้าที่ติดต่อและขอความยินยอมในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง
2. โทรศัพท์ติดต่อกลุ่มตัวอย่าง เพื่อแนะนำตนเอง บอกวัตถุประสงค์ของการวิจัย สัมภาษณ์เบื้องต้นเพื่อคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง ตลอดจนนัดหมายวัน เวลา และสถานที่ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง
3. ผู้วิจัยเข้าพบกลุ่มตัวอย่างและทำการสัมภาษณ์ด้วยตนเอง โดยเริ่มจากการสร้างความสัมพันธ์ แล้วจึงเริ่มการเก็บรวบรวมข้อมูล

เงื่อนไขของการวิจัย

เนื่องจากการวิจัยนี้เป็นเรื่องละเอียดอ่อน อาจสร้างความสับสนใจให้กลุ่มตัวอย่าง เนื่องจากเป็นการรื้อฟื้นถึงผู้เสียชีวิต และอาจเป็นประเด็นขัดแย้งระหว่างญาติผู้เสียชีวิต เนื่องจากบุคคลใกล้ชิดของผู้เสียชีวิตบางรายอาจไม่เห็นด้วยกับการบริจาคอวัยวะ ดังนั้นผู้วิจัย

จึงเก็บรวบรวมข้อมูลเฉพาะกลุ่มตัวอย่างที่ยินดีให้ความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยข้ามกลุ่มตัวอย่างที่ไม่ยินดีให้ความร่วมมือไป จนกว่าจะเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างได้ครบ 31 คน ตามที่กำหนดไว้

การเก็บรวบรวมข้อมูล

เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เกี่ยวข้องอย่างครบถ้วนสมบูรณ์ ผู้วิจัยมีวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้

1. การสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการ (Informal Interview) กับกลุ่มตัวอย่าง เป็นการสัมภาษณ์เบื้องต้นทางโทรศัพท์ โดยใช้คำถามกว้าง ๆ เพื่อคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง สร้างความคุ้นเคย นัดหมายวัน เวลา และสถานที่ในการเก็บรวบรวมข้อมูล อีกทั้งยังเป็นการเตรียมกลุ่มตัวอย่างให้มีความพร้อมก่อนการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก

2. การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) กับกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้คำถามที่เฉพาะเจาะจงในประเด็นที่เกี่ยวข้อง ทั้งนี้เพราะผู้วิจัยไม่ได้ต้องการทราบเหตุผลหรือข้อเท็จจริงในทุกขั้นตอน จึงเลือกเอาแต่จุดที่ต้องการ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยต้องการให้ข้อมูลที่ได้จากกการสัมภาษณ์มีความสมบูรณ์ ไม่ตกหล่น และได้รายละเอียดครบถ้วน จึงจำเป็นต้องใช้เครื่องมือต่อไปนี้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

1. เทปบันทึกเสียง ทั้งนี้เพราะการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างใช้เวลานาน และมีข้อมูลรายละเอียดมาก

2. แบบสัมภาษณ์ โดยเป็นคำถามที่เตรียมไว้ล่วงหน้าเพื่อใช้เป็นแนวทางการสัมภาษณ์ ซึ่งสร้างจากทฤษฎี และแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย คำถามที่ใช้ในแบบสัมภาษณ์มีลักษณะเป็นคำถามปลายเปิด (Opened Question) ซึ่งกลุ่มตัวอย่างสามารถตอบได้อย่างละเอียด ตรงตามความเป็นจริง ทั้งนี้แบบสัมภาษณ์ที่ใช้มีความชัดเจน เข้าใจง่าย และไม่ชี้นำคำตอบ โดยมีแนวคำถามดังนี้

1. คำถามทั่วไป

2. คำถามเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจบริจาคอวัยวะของญาติผู้เสียชีวิต

3. คำถามเกี่ยวกับขั้นตอนการตัดสินใจบริจาคอวัยวะของญาติผู้เสียชีวิต

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

ผู้วิจัยได้ตรวจสอบคุณภาพของแบบสัมภาษณ์ ซึ่งใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยขอคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษาได้นำไปใช้สัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง ทั้งนี้ในการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างรายแรก อาจารย์ที่ปรึกษาได้ร่วมสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างพร้อมกับผู้วิจัยด้วย เพื่อตรวจสอบความครอบคลุมของคำถาม และการสื่อความหมาย ภายหลังจากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างรายแรกแล้ว ผู้วิจัยได้ทำการปรับปรุงแก้ไขแบบสัมภาษณ์ โดยตัดทอนและเพิ่มเติมเนื้อหาของคำถามในแต่ละข้อ ตลอดจนปรับปรุงแก้ไขภาษาที่ใช้ เพื่อให้สื่อความหมายตรงตามที่ต้องการ แล้วจึงนำไปใช้สัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างรายอื่นต่อไป

ความเชื่อถือได้ของข้อมูล

ผู้วิจัยได้ควบคุมเงื่อนไขต่อไปนี้ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เป็นจริงและน่าเชื่อถือ

1. ก่อนเริ่มลงมือเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้สร้างความสัมพันธ์กับกลุ่มตัวอย่าง โดยการแนะนำตัว และสร้างความคุ้นเคย ตลอดจนอธิบายให้กลุ่มตัวอย่างเข้าใจถึงความสำคัญของการวิจัยนี้ ทั้งนี้เมื่อก่อนกลุ่มตัวอย่างเกิดความไว้วางใจผู้วิจัย และเห็นความสำคัญของการวิจัย จึงยินดีให้ความร่วมมือในการเปิดเผยข้อมูลตามความเป็นจริง โดยไม่มีการปิดบัง ทำให้ได้รับข้อมูลที่เป็นจริง ครบถ้วนสมบูรณ์ และมีความน่าเชื่อถือ

2. ในขณะที่รวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยทดสอบความเชื่อถือได้ของข้อมูล โดยพิจารณาว่าข้อมูลที่ได้รับสอดคล้องกับข้อมูลเดิมที่มีอยู่ และสอดคล้องกับข้อสังเกตของผู้วิจัยหรือไม่ ทำให้ผู้วิจัยเห็นว่าข้อมูลที่ได้รับน่าเชื่อถือหรือไม่

3. ภายหลังจากการเก็บรวบรวมข้อมูลแต่ละครั้ง ผู้วิจัยได้รับถอดเทปอย่างละเอียด และทำบันทึกสนาม (Fieldnote) วันต่อวัน ทั้งนี้เพื่อช่วยป้องกันการลืม ช่วยตั้งสมมติฐานชั่วคราวในการวิเคราะห์ข้อมูล ช่วยเรียบเรียงความคิดในการดำเนินการวิจัยต่อไป และช่วยสรุปข้อมูลที่ได้เป็นระยะ

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลตามหลักการวิจัยเชิงคุณภาพ กล่าวคือผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลไปพร้อมกับการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยอาศัยข้อมูลจากมุมมองของคนใน (Emic) เพื่อให้เข้าใจความหมายที่คนในมีให้กับพฤติกรรมต่าง ๆ ของเขา และผู้วิจัยได้สร้างสมมติฐานชั่วคราวเพื่อรองรับข้อมูลที่ได้

ก่อนการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้ตรวจสอบข้อมูลที่ได้ว่าเพียงพอ ถูกต้อง และตอบ ปัญหาการวิจัยหรือไม่ เมื่อตรวจสอบข้อมูลที่ได้แล้วพบว่าครบถ้วนสมบูรณ์และมีคุณภาพ แล้ว จึงนำไปวิเคราะห์

ในการวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อใช้อธิบายปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจบริจาคอวัยวะ และขั้นตอนการตัดสินใจบริจาคอวัยวะของญาติผู้เสียชีวิต มีขั้นตอนดังนี้

1. ผู้วิจัยทำการจำแนกประเภทข้อมูล (Typology) ด้วยการจัดระบบข้อมูล (Taxonomy) เพื่อจัดข้อมูลให้เป็นระบบโดยการจำแนกข้อมูลที่มีลักษณะคล้ายกันมารวมกันเป็นหมวดหมู่ให้ สามารถเข้าใจได้ง่าย โดยอาศัยเหตุผลของกลุ่มตัวอย่างเป็นเกณฑ์

2. ผู้วิจัยทำการตีความสร้างข้อสรุปแบบอุปนัย (Analytic Induction) จากข้อมูลที่ได้

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย